

MB MIGRATIELIJST MIDDENGESCHOOLDE FUNCTIES 2025

BIJGESTUURDE METHODIEK ONDER DE LOEP GENOMEN

Advies van de Adviescommissie Economische Migratie, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.commissieeconomischemigratie.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Ontwerp van ministerieel besluit tot vaststelling van de lijst met middengeschoolde functies waarvoor een structureel tekort aan arbeidskrachten bestaat	
Adviesvrager	Zuhal Demir - Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Ontvangst adviesvraag	21 maart 2025	
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20 (SAR-functie)	
Goedkeuring	15 april 2025	
Contactpersoon	Linde Buysse	lbuyse@serv.be
	Liselotte Hedebouw	lhedebouw@serv.be

Mevrouw Zuhail DEMIR

Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Seven

Koning Albert II-Laan 7

B-1210 Sint-Joost-ten-Node

MB migratielijst middengeschoolde functies 2025

Mevrouw de minister

De wetgeving schrijft voor dat de bevoegde minister uiterlijk om de twee jaar, na raadpleging van de Adviescommissie voor Economische Migratie, een migratielijst voor middengeschoolde functies opstelt waarvoor een structureel tekort is aan arbeidskrachten en er geen kandidaat is op de Vlaamse en Europese arbeidsmarkt. Op basis van deze lijst kan een werkgever dan zonder individueel arbeidsmarktonderzoek een derdelander voor bepaalde duur aanwerven.

U stelde intussen een nieuw ministerieel besluit op tot vaststelling van de lijst voor middengeschoolde functie waarvoor een structureel tekort aan arbeidskrachten bestaat. Hierover vraagt u de Vlaamse sociale partners om advies.

Gezien de grote wijzigingen in de methodologie, nemen de sociale partners akte van de nieuwe migratielijst voor middengeschoolde functies. Zolang er geen duidelijk zicht is op surplussen aan arbeidskrachten in de omliggende regio's en Europese landen, is het volgens de sociale partners wenselijk dat de migratielijst voor middengeschoolde functies bestaat uit alle kwantitatieve middengeschoolde functies van de algemene VDAB-knelpuntberoepenlijst.

In dit advies vraagt de adviescommissie om vertrekkende vanuit het concentrisch model volop in te zetten op de kansen van economische migratie voor Vlaanderen en deze met een sterke langetermijnvisie tegemoet te treden. Daarnaast gaat de adviescommissie in op de bijgestuurde methodiek en formuleert aanbevelingen om tot een duidelijk en transparant kader te komen.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Stefaan Peirsman
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	5
Advies	8
1. Vlaanderen als aantrekkelijke regio voor economische migratie	9
1.1 Nood aan een breed opleidingsoffensief, behoeftedekkend onderwijs- en opleidingsaanbod en adequate uitstroom uit onderwijs	10
1.2 Nood aan een langetermijnvisie op economische migratie	10
1.3 Zet in op gecombineerde vergunningen als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders	11
2. De bijgestuurde methodiek roept veel vragen op	12
2.1 De bijgestuurde methodiek toegelicht	12
2.2 Bedenkingen bij de nieuwe criteria	17
2.3 Stem Vlaamse migratielijst af met de Brusselse en Waalse lijst	20
2.4 Communiceer zo duidelijk mogelijk over de migratielijst voor middengeschoolde functies	21
Bibliografie	22
Bijlage: de arbeidsmarktkrapte in Vlaanderen in beeld	24

Krachtlijnen

De minister vraagt advies over een nieuw ontwerp van ministerieel besluit (MB) tot vaststelling van de migratielijst voor middengeschoolde functies. Op basis van deze migratielijst voor middengeschoolde functies kan een werkgever zonder individueel arbeidsmarktonderzoek een derdelander voor bepaalde duur aanwerven. Voor de opmaak van het nieuwe ontwerp MB werd de methodiek bijgestuurd. De nieuwe Vlaamse Regering wil misbruik en fraude van economische migratie beperken en verscherpt daarom de aanpak volgens het concentrisch model. De focus voor arbeidsmigratie ligt op hoog- en technisch middengeschoolden.

Gezien de grote wijzigingen in de methodologie, nemen de sociale partners akte van de nieuwe migratielijst voor middengeschoolde functies. **Zolang er geen duidelijk zicht is op surplus aan arbeidskrachten in de omliggende regio's en Europese landen, is het volgens de sociale partners wenselijk dat de migratielijst voor middengeschoolde functies bestaat uit alle kwantitatieve middengeschoolde functies van de algemene VDAB-knelpuntberoepenlijst.**

- **Vlaanderen als aantrekkelijke regio voor economische migratie**

Volgens de Adviescommissie focust efficiënt en effectief beleid op wat nodig is in de samenleving. Echter, vandaag ontbreekt het in Vlaanderen aan een breed opleidingsoffensief, behoeftedekkend onderwijs- en opleidingsaanbod en adequate uitstroom uit het onderwijs, wat noodzakelijk is om vacatures ingevuld te krijgen. Daarnaast houdt de arbeidsmarktkrapte in Vlaanderen aan en zal de nood om buiten de EU te rekruteren, blijven stijgen.

Dit maakt het essentieel om in te zetten op elke schil van het concentrisch model: het aanboren van het aanwezige arbeidspotentieel in Vlaanderen én het uitbouwen van de interregionale mobiliteit én het inzetten op mobiliteit binnen de EU én Vlaanderen een aantrekkelijke regio maken voor economische migratie.

Er is dus een én-én verhaal nodig. Economische migratie vormt als sluitstuk een essentieel onderdeel van de oplossing voor de arbeidsmarkttuitdagingen en moet het beleid in Vlaanderen inzetten op:

- een breed opleidingsoffensief, en behoeftedekkend opleidings- en onderwijsaanbod in en adequate uitstroom uit het onderwijs
- en een langetermijnvisie op economische migratie, waarbij het model van economische migratie via gecombineerde vergunningen voor de

bestaande categorieën zo aantrekkelijk mogelijk wordt gemaakt, als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders die in de EU werken. De migratielijst middengeschoolde functies kan een sterk instrument zijn om sociale misbruiken en fraude tegen te gaan.

- **De bijgestuurde methodiek toegelicht**

Met de verscherpte aanpak van de Vlaamse Regering, stelt de minister 5 bijkomende criteria op om van de algemene knelpuntenberoepenlijst van VDAB tot de nieuwe ontwerplijst te komen:

- De functie moet 4 opeenvolgende jaren voorkomen op de algemene knelpuntenberoepenlijst van VDAB in de voorbije 5 jaar,
- De grootteorde van vacatures gemeld per functie per jaar moet ≥ 150 zijn,
- Functies met specifieke vereisten m.b.t. de toegang tot het beroep worden geweerd,
- Functies met een te hoge spanningsindicator worden geweerd,
- Als er indicaties zijn dat een sector meer dan gemiddeld onderhevig is aan misbruiken dan worden functies binnen deze sector geweerd.

De knelpuntberoepenlijst 2025 van VDAB telt 251 beroepen. Na een check op de criteria weerhield de minister slechts 23 functies/functiegroepen op het ontwerp migratielijst middengeschoolde functies.

- **De bijgestuurde methodiek roept veel vragen op**

De migratielijst voor middengeschoolde functies moet zo accuraat en dekkend mogelijk zijn. Dat wil zeggen dat de lijst moet worden opgesteld door middel van een objectieve en een op feiten gebaseerde aanpak. Bij opmaak van de nieuwe lijst, inclusief een aangepaste methodiek, missen de sociale partners een evaluatie van de huidige lijst en gehanteerde methodologie.

Het schrappen van de voorwaarde dat functies ook moeten voorkomen op de Europese lijst van knelpuntberoepen is positief.

De sociale partners formuleren bij elk criterium hun bedenkingen en aanbevelingen. Ze vragen een gedegen onderbouwing van de volgende 3 nieuwe criteria:

- de functie moet minstens 4 opeenvolgende jaren in de voorbije 5 jaar een knelpunt zijn op de knelpuntberoepenlijst VDAB,
- de grootteorde van vacatures gemeld per functie per jaar moet ≥ 150 zijn
- en de functie heeft een te hoge spanningsindicator.

De adviescommissie vraagt om de volgende 2 nieuwe criteria te schrappen:

- de functie heeft een specifieke vereiste m.b.t. toegang tot het beroep
- en indicaties van misbruik.

De adviescommissie vraagt om de Vlaamse migratielijst en de gebruikte methodiek af te stemmen met de Brusselse en Waalse lijst.

Tot slot zien de sociale partners nog een aantal mogelijkheden om de transparantie en communicatie van het instrument te verbeteren.

Advies

De minister vraagt advies over een nieuw ontwerp van ministerieel besluit (MB) tot vaststelling van de migratielijst voor middengeschoolde functies. De wetgeving¹ schrijft voor dat *de minister uiterlijk om de twee jaar, na raadpleging van de Adviescommissie voor Economische Migratie, een migratielijst voor middengeschoolde functies opstelt waarvoor een structureel tekort is aan arbeidskrachten*. Op basis van deze migratielijst voor middengeschoolde functies kan een werkgever zonder individueel arbeidsmarktonderzoek een derdelander voor bepaalde duur aanwerven. Voor de opmaak van het nieuwe ontwerp MB werd ook de methodiek bijgestuurd.

Allereerst wil de adviescommissie de minister bedanken voor de toelichting op 21 maart 2025 door de Raadgever Werk en de administratie over het nieuwe MB en de bijsturing van de methodiek.

Gezien de grote wijzigingen in de methodologie, nemen de sociale partners akte van de nieuwe migratielijst voor middengeschoolde functies. **Zolang er geen duidelijk zicht is op surplus aan arbeidskrachten in de omliggende regio's en Europese landen, is het volgens de sociale partners wenselijk dat de migratielijst voor middengeschoolde functies bestaat uit alle kwantitatieve middengeschoolde functies van de algemene VDAB-knelpuntberoepenlijst.** Anders gesteld: alle knelpuntberoepen in Vlaanderen waarvoor kwalificaties van het niveau 3 of 4 vereist zijn op basis van ervaring of opleiding én waarvoor te weinig werkzoekenden beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt. Hiermee zou de migratielijst niet alleen afgestemd zijn op de structurele arbeidsmarkttekorten, maar het zou ook een zeer transparante en duidelijke methode zijn voor zowel werkgevers als inkomende arbeidsmigranten.

In dit advies:

- vraagt de adviescommissie om vertrekkende vanuit het concentrisch model volop in te zetten op de kansen van economische migratie voor Vlaanderen en deze met een sterke visie op lange termijn tegemoet te treden. De migratielijst middengeschoolde functies kan daarbij zowel bijdragen aan klantvriendelijke en snelle procedures als een sterk instrument zijn om sociale misbruiken en fraude tegen te gaan.
- gaat de adviescommissie in op de bijgestuurde methodiek en formuleert aanbevelingen om tot een duidelijk en transparant kader te komen.

¹ Art. 18, §2 van het BVR van 7 december 2018 houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers: <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1030031¶m=inhoud>.

1. Vlaanderen als aantrekkelijke regio voor economische migratie

De nieuwe Vlaamse Regering wil misbruik en fraude van economische migratie beperken. Ze verscherpt daarom de aanpak volgens het concentrisch model door o.a. een aanklampend activeringsbeleid van de Vlaamse arbeidsreserve en meer inzet op interregionale mobiliteit van werkzoekenden uit de omliggende regio's². De focus voor arbeidsmigratie ligt op hoog- en technisch middengeschoolden.

De sociale partners staan achter het gebruik van het concentrisch model inzake economische migratie als uitgangspunt om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken. Volgens het principe van het concentrisch model wordt in eerste instantie gekeken of een vacature binnen Vlaanderen kan worden ingevuld. In geval van tekort aan arbeidskrachten op de Vlaamse arbeidsmarkt, wordt gekeken om arbeidskrachten uit de andere gewesten aan te trekken. Pas daarna wordt gekeken naar de Europese arbeidsmarkt en vervolgens pas buiten de Europese Economische Ruimte.

Volgens de adviescommissie focust efficiënt en effectief beleid op wat nodig is in de samenleving. Echter, vandaag ontbreekt het in Vlaanderen aan een breed opleidingsoffensief, behoeftedekkend onderwijs- en opleidingsaanbod en adequate uitstroom uit het onderwijs wat noodzakelijk is om vacatures ingevuld te krijgen (zie 1.1). **Daarnaast houdt de arbeidsmarktkrapte in Vlaanderen aan en zal de nood om buiten de EU te rekruteren, blijven stijgen** (zie de bijlage voor enkele cijfers). Deze arbeidsmarkttekort en demografische trends in Vlaanderen en – bij uitbreiding in – de gehele EU, maken het essentieel om in te zetten op elke schil van het concentrisch model: het aanboren van het aanwezige arbeidspotentieel in Vlaanderen én het uitbouwen van de interregionale mobiliteit én het inzetten op mobiliteit binnen de EU én Vlaanderen een aantrekkelijke regio maken voor economische migratie.

Er is dus een én-én verhaal nodig in Vlaanderen. Voor de sociale partners vormt economische migratie als sluitstuk een essentieel onderdeel van de oplossing voor de arbeidsmarkttuitdagingen en moet het beleid in Vlaanderen inzetten op:

- een breed opleidingsoffensief, behoeftedekkend opleidings- en onderwijsaanbod en adequate uitstroom uit het onderwijs
- en een langetermijnvisie op economische migratie, waarbij het model van economische migratie via gecombineerde vergunningen voor de bestaande categorieën zo aantrekkelijk mogelijk wordt gemaakt, als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders.

² Zie beleidsnota Werk: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2024-2029-werk>.

1.1 Nood aan een breed opleidingsoffensief, behoeftedekkend onderwijs- en opleidingsaanbod en adequate uitstroom uit onderwijs

Als de Vlaamse Regering het concentrisch model wil aanscherpen en dus eerst de Vlaamse arbeidsreserve maximaal wil aanspreken, dan is er nood aan een breed opleidingsoffensief, een behoeftedekkend onderwijs- en opleidingsaanbod en een adequate uitstroom uit het onderwijs. Momenteel bespaart de Vlaamse Regering fors op opleidingsmaatregelen binnen het beleidsdomein Werk, terwijl de sociale partners in hun advies prioriteiten arbeidsmarktbeleid 2024-2029 net pleiten voor het starten van een breed opleidingsoffensief³. De sociale partners zetten deze boodschap kracht bij via een oproep aan de nieuwe Vlaamse Regering en hun briefadvies Doelmatig inzetten van opleidingsmaatregelen⁴.

In dat kader herhalen de sociale partners hun bekommernis uit het advies programmatie beroepsgericht en technisch secundair onderwijs 2025-2026⁵. Er werden immers in deze programmatiecyclus geen programmatieaanvragen ingediend voor o.a. de sectoren bouw, logistiek, metaal en voedingsindustrie⁶. Opvallend zijn dit ook sectoren die sterk zijn vertegenwoordigd op de knelpuntenberoepenlijst van VDAB. De sociale partners signaleren, ook op basis van de ervaringen van sectoren op het terrein, een tekort aan onderwijs en -opleidingsaanbod en aan uitstroom van leerlingen voor deze veel gevraagde profielen. Vooralsnog is daar te weinig een antwoord op, niet door een inhaalbeweging in het initieel onderwijs en niet door een assertieve uitbouw van een kwalificerend aanbod bij andere opleidingsverstrekkers. Zolang het onderwijs- en opleidingsaanbod en de uitstroom uit het onderwijs onvoldoende behoeftedekkend is, blijft de nood aan een efficiënte en vlotte arbeidsmigratie des te prangender voor deze functies.

1.2 Nood aan een langetermijnvisie op economische migratie

De sociale partners vragen om economische migratie met een sterke, duurzame en ethische visie op lange termijn tegemoet te treden⁷. Voor de sociale partners blijft het aanboren van het arbeidspotentieel volgens het concentrisch model het uitgangspunt om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken, als het op een correcte manier wordt geoperationaliseerd. Voor de sociale partners moet dat gebeuren aan de hand van surplusen aan arbeidsmarktkrachten in andere regio's en landen. Geen tekorten in andere regio's of landen staat immers niet gelijk aan een overschot. Het weglaten van de zogenaamd ELA-check bij opmaak van de migratielijst

³ Zie advies Prioriteiten arbeidsmarktbeleid voor de regeerperiode 2024-2029: <https://www.serv.be/node/16556>.

⁴ Zie oproep voor een opleidingsoffensief: <https://www.serv.be/node/16634>; en briefadvies Doelmatig inzetten van opleidingsmaatregelen: <https://www.serv.be/node/16951>.

⁵ Zie advies programmatie beroepsgericht en technisch secundair onderwijs 2025-2026: <https://www.serv.be/node/16884>.

⁶ Wellicht wordt dit deels ondervangen door vrije programmatie. Bovendien geven de programmatieaanvragen geen volledig zicht op de effectieve programmatie in het secundair onderwijs vanaf september 2025.

⁷ Zie p.6-7 van het advies beleidsprioriteiten 2024-2029: <https://www.serv.be/node/16498>.

middengeschoolde functies is dan ook een belangrijk element in een correcte operationalisering van het concentrisch model (zie ook 2.2).

Daarnaast moet het beleid inzake economische migratie:

- evidence-informed vorm worden gegeven,
- rekening houden met toekomstige noden aan de hand van demografische prognoses, competentieprognoses ...,
- inzetten op een quadruple winsituatie (voor de belangen van het herkomstland, van de individuele migrant, van de specifieke onderneming en van de ontvangende samenleving) en het principe van ethische rekrutering,
- rekening houden met en inspelen op de sociale gevolgen voor de bredere samenleving,
- het systeem van gecombineerde vergunningen voor de bestaande categorieën zo aantrekkelijk mogelijk maken als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders (zie 1.3).

1.3 Zet in op gecombineerde vergunningen als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders

De adviescommissie is positief over de inspanningen om snellere procedures voor gecombineerde vergunningen te realiseren en moedigt deze verder aan.

Het is belangrijk om het model van economische migratie via gecombineerde vergunningen voor de bestaande categorieën zo aantrekkelijk mogelijk te maken, als alternatief voor oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders . Het gaat over werknemers met een niet-EU nationaliteit die door hun werkgever in een EU-lidstaat worden gedetacheerd naar een andere EU-lidstaat. Deze detacheringvorm als arbeidsmigratiekanaal is gevoeliger voor sociale inbreuken dan arbeidsmigratie met vergunning, onder meer doordat controle moeilijker verloopt.

Uit onderzoek blijkt het toenemend belang van intra-EU detachering van derdelanders. In 2023 was 24% van het totaal aantal intra-EU gedetacheerden, derdelander⁸. Het gaat om een 47.000 werknemers⁹. Het aantal intra-EU gedetacheerde derdelanders is groot in België en het belang van deze groep nam toe over een korte periode¹⁰. In 2023 bleek 24% van de Limosa-meldingen van gedetacheerde derdelanders door een in een andere lidstaat gevestigde werkgever betrekking te hebben op een periode van meer dan 90 dagen¹¹. In 2023 werden 672 onderzoeken uitgevoerd door de Belgische sociale inspectiediensten omtrent de detachering van

⁸ Zie [p.36](#) van De Smedt, L. en De Wispelaere, F. (2024).

⁹ Zie [p.15, 16 en 36](#) van De Smedt, L. en De Wispelaere, F. (2024).

¹⁰ Zie [p.36](#) van De Smedt, L. en De Wispelaere, F. (2024).

¹¹ Zie [p.16](#) van De Smedt, L. en De Wispelaere, F. (2024).

derdelanders naar België. In bijna 6 op 10 onderzoeken werd een inbreuk op de detacheringsregels vastgesteld.

Ook de federale regering zegt in haar akkoord werk te willen maken van de strijd tegen schijnconstructies en uitbuiting van arbeidsmigranten via intra-EU detachering¹². Daarnaast zet ELA de bestrijding van oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders hoog op de Europese politieke agenda.

De sociale partners zijn er echter van overtuigd dat de nieuwe bijsturingen van de methodiek van de migratielijst middengeschoolde functies het fenomeen van oneigenlijk gebruik van intra-EU detachering van derdelanders eerder zal aanmoedigen dan het te vervangen.

Omwille van de vele knelpuntberoepen op de Vlaamse arbeidsmarkt en de bijsturing van de methodiek van de migratielijst, zullen meer werkgevers enkel nog de administratief meer belastende mogelijkheid hebben om arbeidsmigranten te rekruteren met een gecombineerde vergunning via een individueel arbeidsmarktonderzoek (de categorie 'overige'). Voor een aantal knelpuntberoepen zal intra-EU detachering van derdelanders zelfs nog het enige arbeidsmigratiekanaal zijn (zie de opmerking over nicheberoepen bij 2.2).

De migratielijst middengeschoolde functies zou nochtans een sterk instrument kunnen zijn om ook sociale misbruiken en fraude tegen te gaan¹³: Een gecontroleerde vergunning via de migratielijst kan een veiligere en gecontroleerde route vormen.

2. De bijgestuurde methodiek roept veel vragen op

2.1 De bijgestuurde methodiek toegelicht

2.1.1 Voorgaande methodiek

De algemene knelpuntberoepenlijst¹⁴ van VDAB vormt de basis voor de migratielijst van middengeschoolde functies. In het verleden hanteerde de bevoegde minister volgende criteria om van de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB tot de ontwerprijst te komen:

- Het moet gaan om middengeschoolde functies: dit zijn functies waarvoor kwalificatieniveau 3 of 4 is vereist op basis van ervaring of opleiding,

¹² Zie p.25 van het Federaal Regeerakkoord: https://www.belgium.be/nl/publicaties/regeerakkoord_van_de_federale_regering_bart_de_wever.

¹³ Zie p.7 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

¹⁴ Zie VDAB: <https://www.vdab.be/trends-en-cijfers/knelpuntberoepenlijst>.

- Enkel kwantitatieve knelpuntberoepen worden meegenomen ofwel knelpuntberoepen waarvoor te weinig werkzoekenden beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt,
- Het moet gaan om functies die ook voorkomen op de Europese lijst van knelpuntberoepen (ook de ELA-check genoemd)¹⁵.

2.1.2 Bijgestuurde methodiek

De nieuwe Vlaamse Regering wil misbruik en fraude van economische migratie beperken en verscherpt daarom de aanpak volgens het concentrisch model. De focus voor arbeidsmigratie ligt op hoog- en technisch middengeschoolden.

Met deze verscherpte doelstellingen komt de minister tot de volgende criteria om van de algemene knelpuntenberoepenlijst van VDAB tot de nieuwe ontwerplijst te komen:

- Het moet gaan om middengeschoolde functies: dit zijn functies waarvoor kwalificatieniveau 3 of 4 is vereist op basis van ervaring of opleiding,
- Enkel kwantitatieve knelpuntberoepen worden meegenomen ofwel knelpuntberoepen waarvoor te weinig werkzoekenden beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt,
- De functie moet 4 opeenvolgende jaren voorkomen op de algemene knelpuntenberoepenlijst van VDAB in de voorbije 5 jaar,
- De grootteorde van vacatures gemeld per functie per jaar moet ≥ 150 zijn (in de periode maart 2024 tot en met februari 2025),
- Functies met specifieke vereisten m.b.t. de toegang tot het beroep worden geweerd (zoals een vereist taalniveau Nederlands of een vereist rijbewijs),
- Functies met een te hoge spanningsindicator¹⁶ worden geweerd,
- Als er indicaties zijn dat een sector meer dan gemiddeld onderhevig is aan misbruiken dan worden functies binnen deze sector geweerd. De minister kijkt naar het aandeel vastgestelde inbreuken per sector t.o.v. het totaal aantal vastgestelde inbreuken over alle sectoren heen in de periode 2022-2024.

2.1.3 Resultaten op basis van de nieuwe bijgestuurde methodiek

De knelpuntberoepenlijst 2025 van VDAB telt 251 beroepen. Na een check op bovenstaande criteria weerhield de minister slechts 23 functies/functiegroepen op het ontwerp migratielijst middengeschoolde functies.

In tabel 1 vindt de lezer een overzicht van de functies/functiegroepen die niet werden weerhouden omwille van de bijsturing van de methodiek.

¹⁵ De European Labour Authority (ELA) maakt jaarlijks op basis van een bevraging een lijst van widespread shortage occupations: <https://www.ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe-2023>.

¹⁶ De spanningsindicator meet de krapte op de arbeidsmarkt. Hij geeft de verhouding weer tussen het aantal werkzoekenden zonder werk, in bemiddeling, en het aantal beschikbare vacatures. Als deze verhouding groot is, verloopt het invullen van jobs vlotter (zie: https://www.vdab.be/trendsdoc/beroepen/help_spanningsindicator.html).

2.1.4 Vergelijking met het huidige MB 2023

In tabel 2 vindt de lezer welke nieuwe functies/functiegroepen werden toegevoegd in vergelijking met het huidig MB migratielijst middengeschoolde functies 2023 en welke functies/functiegroepen werden geschrapt.

Tabel 1. Functies/functiegroepen die niet werden weerhouden omwille van de bijsturing van de methodiek

Functies/functiegroepen	Indicator waarom niet weerhouden
1. functies m.b.t. besturen voertuigen/machines boor- en heimachinist vrachtwagenbestuurder rijbewijs C, C1, CE, C1E autocarchauffeur autobuschauffeur	<150 gemelde vacatures per functie per jaar indicaties van misbruiken <150 gemelde vacatures per functie per jaar specifieke vereisten voor toegang beroep
2. functies m.b.t. onderhoud voertuigen/machines spuiter koetswerk/(de)monteur koetswerk	<150 gemelde vacatures per functie per jaar
3. functies m.b.t. installeren, monteren en onderhouden elektrische/elektronische/sanitaire installaties bordenbouwer installateur liften/brandertechicus/onderhoudstechnicus liften sanitair installateur	<150 gemelde vacatures per functie per jaar <150 gemelde vacatures per functie per jaar indicaties van misbruiken
4. functies m.b.t. voeding slager warme bakker/patissier chef-kok/chef-kok grootkeuken	indicaties van misbruiken indicaties van misbruiken indicaties van misbruiken
5. functies m.b.t. verzorging begeleider kinderopvang begeleider sportactiviteiten	specifieke vereisten voor toegang beroep specifieke vereisten voor toegang beroep

6. overige technische en bouwfuncties	
industrieel plaatbewerker omwille van < 150 gemelde vacatures per functie per jaar	<150 gemelde vacatures per functie per jaar
vloerder tegelzetter/plaatser van muur- en vloerbekledingen	<150 gemelde vacatures per functie per jaar + hoge spanningsindicator
kwaliteitscontroleur mechanische en metalen constructies	<150 gemelde vacatures per functie per jaar
operator voorbereiding en bevoorrading weverij/operator textielproductiemachines/operator textielveredeling/operator houten plaatmateriaal	<150 gemelde vacatures per functie per jaar
machineregelaar kunststofverwerking/productiemedewerker kunststofverwerking	<150 gemelde vacatures per functie per jaar
operator energetische en petrochemische installaties/operator installaties in de farmaceutische industrie	<150 gemelde vacatures per functie per jaar + hoge spanningsindicator

Tabel 2. Functies/functiegroepen die werden toegevoegd en geschrapt in vergelijking met het MB Migratielijst middengeschoolde functies 2023.

Functies/functiegroepen toegevoegd	voorbewerker koetswerk/plaatwerker koetswerk installateur van datacommunicatienetwerken operator installaties in de chemische industrie	dakdekker schuine daken/platte daken/industriële daken asbestverwijderaar
Functies/functiegroepen geschrapt	boor- en heimachinist vrachtwagenbestuurder rijbewijs C, C1, CE, C1E autocarchauffeur autobuschauffeur bordenbouwer sanitair installateur	slager warme bakker / patissier industrieel plaatbewerker vloerder tegelzetter/plaatser van muur- en vloerbekledingen kwaliteitscontroleur mechanische en metalen constructies

2.2 Bedenkingen bij de nieuwe criteria

De migratielijst voor middengeschoolde functies moet zo accuraat en dekkend mogelijk zijn¹⁷. Dat wil zeggen dat de lijst moet worden opgesteld door middel van een objectieve en een op feiten gebaseerde aanpak. Dat vergt het blijvend op punt stellen van de gehanteerde methodologie.

Bij opmaak van de nieuwe lijst, inclusief een aangepaste methodiek, missen de sociale partners een evaluatie van de huidige lijst en gehanteerde methodologie. Inzicht in het aantal functies waarvoor de invulling van de vacatures via een gecombineerde vergunning is gebeurd met indicatoren zoals herkomstland, grootte van de onderneming, ... zijn daarbij relevant.

Het schrappen van de voorwaarde dat functies ook moeten voorkomen op de Europese lijst van knelpuntberoepen is positief (de zogenoemde ELA-check). De sociale partners pleiten immers voor een correcte operationalisering van het concentrisch model aan de hand van surplussen eerder dan tekorten in andere regio's en Europese landen¹⁸. Geen tekorten staat immers niet gelijk aan een overschot. De aanpak via surplussen is ook beter te rijmen met de principes van ethische rekrutering.

De sociale partners formuleren bij elk criterium hun bedenkingen en aanbevelingen. Ze vragen een gedegen onderbouwing van de volgende 3 nieuwe criteria: (1) de functie moet minstens 4 opeenvolgende jaren in de voorbije 5 jaar een knelpunt zijn op de knelpuntberoepenlijst VDAB, (2) de grootteorde van vacatures gemeld per functie per jaar moet ≥ 150 zijn en (3) de functie heeft een te hoge spanningsindicator. De adviescommissie vraagt om de volgende 2 nieuwe criteria te schrappen: (1) de functie heeft een specifieke vereiste m.b.t. toegang tot het beroep en (2) indicaties van misbruik.

2.2.1 De functie moet minstens 4 opeenvolgende jaren in de voorbije 5 jaar een knelpunt zijn op de knelpuntenberoepenlijst VDAB

Onderbouw deze nieuwe indicator. Het is voor de sociale partners onduidelijk waarom een functie minstens 4 opeenvolgende jaren in de voorbije 5 jaar deel moet uitmaken van de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB om in aanmerking te kunnen komen voor de migratielijst middengeschoolde functies?

Deze nieuwe indicator maakt de migratielijst middengeschoolde functies minder toekomstbestendig. Immers, nieuwe knelpuntberoepen kunnen per definitie de eerste 4 jaar geen deel meer uitmaken van de migratielijst middengeschoolde functies. In een context van aanhoudende arbeidsmarktkrapte is dat weinig toekomstgericht. In hun vorig advies deden de sociale

¹⁷ Zie p.7-11 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

¹⁸ Zie p.10 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

partners enkele voorstellen om te komen tot een meer toekomstbestendige lijst¹⁹. Zo suggereerden ze om ook te kijken naar de sectorprojecties van het Steunpunt Werk die inzicht geven op de toekomstige aanwervingsbehoefte en vergrijzing in sectoren gekoppeld aan informatie over de in- en uitstroom in onderwijs.

2.2.2 De grootteorde van vacatures gemeld per functie per jaar moet ≥ 150 zijn (in de periode maart 2024 tot en met februari 2025)

Onderbouw deze nieuwe indicator. Waarom wordt de voorwaarden van minstens 50 gemelde vacatures per functie per jaar voor de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB verstrengd met een factor 3 voor de migratielijst middengeschoolde functies? Bovendien kan bij de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB een beroep met net niet genoeg vacatures toch opgenomen worden wanneer alle indicatoren op rood staan en de sectorexperten overtuigende argumenten hebben om de functie toch op te nemen. Waarom ontbreekt deze mogelijkheid voor de migratielijst middengeschoolde functies?

Heb voldoende aandacht voor nicheberoepen met slechts een beperkt aantal vacatures maar toch een hoog tekort aan arbeidskrachten en onderzoek de nood aan een bijkomend migratiekanaal voor deze beroepen. Nicheberoepen die moeite hebben om aan 50 gemelde vacatures per functie per jaar te komen – laat staan 150 – kunnen door deze voorwaarde onder de radar blijven voor zowel de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB als voor de migratielijst voor middengeschoolde functies²⁰. Binnen de categorie ‘overige’ kan enkel nog een aanvraag voor een gecombineerde vergunning via marktonderzoek worden gedaan wanneer een functie op de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB voorkomt, waardoor het vrij dienstenverkeer (detachering van derdelanders die in de EU werken) het enige kanaal wordt voor deze nichesectoren om deze profielen naar Vlaanderen te laten komen. Meer nog: voor sommige nicheberoepen is detachering ook geen optie omdat de tekorten binnen Europa zo groot zijn. Voor deze nicheberoepen vraagt de SERV een bijkomend migratiekanaal te onderzoeken.

Deze nieuwe indicator maakt het nog belangrijker dat de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB de vacature nood dekt. De sociale partners herhalen 3 essentiële elementen om dat te realiseren²¹:

1. **VDAB oefent zijn rol als arbeids- en dataregisseur ten volle uit.** Dat betekent onder meer dat VDAB een zo breed mogelijke dataset van vacatures bekijkt om de knelpuntberoepenlijst op te maken en dat VDAB binnen de werkgeversbenadering het belang van het melden van vacatures bij VDAB blijft benadrukken.
2. **Werkgeversorganisaties sensibiliseren blijvend hun leden om vacatures zoveel mogelijk te melden bij VDAB.** Vandaag worden nog heel wat vacatures niet gemeld bij VDAB.

¹⁹ Zie p.11 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

²⁰ Voorbeelden van nicheberoepen zijn diamantbewerker, natuursteenbewerker, glaswerker, houtskeletbouwer, gevelrenoveerder-betonhersteller, installateur liften, brandertehnicus, diepfunderingswerker ...

²¹ Zie p.9 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

3. **Permanent openstaande vacatures worden correct meegenomen.** Voor sommige functies zoeken ondernemingen permanent kandidaten en melden deze vacature maar een enkele keer bij VDAB. Eén vacature vertegenwoordigt met andere woorden verschillende openstaande posten. Het is vandaag onduidelijk over hoeveel effectieve vacatures het gaat. De sociale partners stimuleren eigen sectoren om dit mee te nemen in de eigen gesprekken rond de knelpuntberoepenlijst met VDAB.

2.2.3 Functies met specifieke vereisten m.b.t. de toegang tot het beroep worden geweerd

Schrap deze nieuwe indicator. Waarom worden functies met specifieke vereisten m.b.t. de toegang tot het beroep geweerd van de migratielijst voor middengeschoolde functies?

Er moet altijd worden voldaan aan de specifieke vereisten voor toegang tot het beroep, maar die toegangsvoorwaarde(n) mag(mogen) geen criterium worden om functies te weren van de migratielijst voor middengeschoolde functies. Omwille van dit criterium worden 3 functies niet weerhouden voor de migratielijst middengeschoolde functies: autobuschauffeur, begeleider kinderopvang en begeleider sportactiviteiten. Echter, het is niet omdat buschauffeurs een rijbewijs D nodig hebben en een bewijs van vakbekwaamheid (code 95) dat dit een reden kan zijn om de functie te schrappen van de migratielijst voor middengeschoolde functies. Wel moet er aan die voorwaarde (bezit rijbewijs D en code 95) worden voldaan vooraleer de arbeidsmigrant kan starten in de functie. Hetzelfde geldt voor begeleider kinderopvang. De sociale partners onderschrijven het belang van een goede kennis van het Nederlands voor deze begeleiders²², maar een arbeidsmigrant die aan de taalvereiste voldoet van begeleider kinderopvang, moet hier kunnen starten.

2.2.4 Functies met een te hoge spanningsindicator worden geweerd

Objectiveer deze indicator. Vanaf wanneer is de spanningsindicator te hoog? En waarom?

2.2.5 Indicaties van misbruik (aandeel vastgestelde inbreuken per sector t.o.v. het totaal aantal vastgestelde inbreuken over alle sectoren heen in de periode 2022 – 2024)

Schrap het criterium 'indicaties van misbruik'.

Als dit niet wordt geschrapt, objectiveer dan het criterium. Het kan bijvoorbeeld gaan over een objectieve indicator die het aantal inbreuken per functie meegeeft (en dat t.o.v. het totaal aantal ondernemingen met die functies)²³. Daarbij is het ook belangrijk om na te gaan welke

²² Zie p.12 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

²³ Momenteel zou dit niet mogelijk zijn aangezien de Vlaamse Sociale Inspectie enkel misbruiken rapporteert op sector-niveau en niet per functie. De minister baseert zich daarom op getuigenissen en ervaringen van de inspecteurs om misbruik en fraude op functieniveau vast te stellen.

sector(en) (en welke niet) en hoe vaak deze sector(en) word(t)(en) gecontroleerd. **Daarnaast ontbreekt een objectieve benchmark.** Vanaf wanneer is het aandeel vastgestelde inbreuken per sector t.o.v. het totaal aantal vastgestelde inbreuken over alle sectoren heen te hoog? Vanaf wanneer zijn er 'teveel' misbruiken?

De sociale partners vragen om gerichtere controle eerder dan een schrapping van functies op de migratielijst voor middengeschoolde functies omwille van indicaties van misbruik.

Volgens de adviescommissie focust efficiënt beleid op wat nodig is in de samenleving. Inbreuken zijn een mogelijk neveneffect van het invoeren van beleid. Het is de taak van de overheid om daarop toe te zien en misbruik en fraude aan te pakken. Echter, het kan niet de bedoeling zijn dat bonafide werkgevers gestraft worden omwille van een aantal malafide werkgevers in dezelfde sector.

De sociale partners zien de migratielijst middengeschoolde functies net als een instrument om sociale misbruiken en fraude tegen te gaan²⁴. De gecontroleerde vergunning via de migratielijst kan een veiligere en gecontroleerde route vormen.

2.3 Stem Vlaamse migratielijst af met de Brusselse en Waalse lijst

De sociale partners stellen vast dat er belangrijke verschillen zijn tussen de migratielijst voor middengeschoolde functies in Vlaanderen en de Waalse en Brusselse lijst van functies voor economische migratie. Gezien er verschillende definities van beroepen gehanteerd worden in de verschillende regio's zijn de lijsten niet zomaar te vergelijken. Toch blijkt dat:

- de Waalse lijst meer functies bevat (73)²⁵. Dat lijkt haaks te staan op de realiteit van de arbeidsmarkt in beide regio's vandaag.
- de nieuwe aanpak in Brussel sinds 1 oktober 2024 zeer transparant is²⁶. Alle beroepen die omwille van kwantitatieve redenen op de knelpuntberoepenlijst van Actiris staan, kunnen zonder bijkomend arbeidsmarktonderzoek een aanvraag voor toegang tot arbeid binnen de categorie 'overige' doen²⁷. Daarbij is geen advies van Actiris meer nodig, noch een publicatie van de vacature. **De sociale partners pleiten voor een gelijkaardig systeem in Vlaanderen waarbij de migratielijst voor middengeschoolde functies bestaat uit alle kwantitatieve middengeschoolde functies van de algemene VDAB-knelpuntberoepenlijst (zie inleiding van dit advies).**

²⁴ Zie p.7 van het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>

²⁵ Zie Emploi et Formation professionnelle en Wallonie: <https://emploi.wallonie.be/home/travailleurs-et-rangers/permis-de-travail/liste-des-metiers-en-penurie.html>.

²⁶ Zie Vreemdelingenrecht: <https://www.vreemdelingenrecht.be/nieuws/nieuw-brussels-arbeidsmarktbeleid-vanaf-1-oktober>.

²⁷ Zie Actiris: <https://www.actiris.brussels/media/lbbjk5qa/2024-06-lijst-knelpuntberoepen-h-DB9BA3DD.pdf>.

De Waalse en Brusselse lijst bevatten functies die op basis van het nieuwe MB in Vlaanderen geschrapt zullen worden van de migratielijst middengeschoolde functies omwille van de bijsturing van de methodiek. Toch zijn dat ook in Vlaanderen kwantitatieve knelpuntberoepen. Zo bevat zowel de Waalse als Brusselse lijst de functies vrachtwagenchauffeur en autobuschauffeur. Het is belangrijk om te vermijden dat ondernemingen om die reden zich genoodzaakt voelen naar Brussel of Wallonië te verhuizen.

2.4 Communiceer zo duidelijk mogelijk over de migratielijst voor middengeschoolde functies

De sociale partners zien nog een aantal bijkomende mogelijkheden om de transparantie van het instrument te versterken:

- **Stem in de mate van het mogelijke de beroepsnamen van VDAB zo goed mogelijk af op de namen in de beroepskwalificatiedatabank.** Het BVR bepaalt dat de migratielijst voor middengeschoolde functies enkel functie van kwalificatieniveau 3 of 4 mag bevatten. De Vlaamse Kwalificatiedatabank bevat daar informatie over maar de gehanteerde beroepsnamen komen niet altijd overeen met de beroepsnamen gehanteerd door VDAB.
- **Integreer de migratielijst voor middengeschoolde functies in de algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB.** Dat kan eenvoudigweg door aan de algemene knelpuntberoepenlijst per functie toe te voegen of deze in aanmerking komt voor economische migratie en voor welke procedure²⁸.

²⁸ Zie bijlage bij het advies middengeschoolde functies economische migratie 2023: <https://www.serv.be/node/15854>.

Bibliografie

De Wever, B. (2025, februari 12). *Federaal Regeerakkoord*. Geraadpleegd van: https://www.belgium.be/nl/publicaties/regeerakkoord_van_de_federale_regering_bart_de_wever.

VDAB. (2025). *Beroepen in cijfers: spanningsindicator*. VDAB. Geraadpleegd van: https://www.vdab.be/trendsdoc/beroepen/help_spanningsindicator.html).

VDAB. (2025, februari, 1). *Knelpuntberoepenlijst*. VDAB. Geraadpleegd van: <https://www.vdab.be/trends-en-cijfers/knelpuntberoepenlijst>.

Actiris. (2024). *Lijst van knelpuntberoepen, inclusief beroepen waarvoor een tekort is, in 2023*. Actiris.brussels. Geraadpleegd van: <https://www.actiris.brussels/media/lbbjk5qa/2024-06-lijst-knelpuntberoepen-h-DB9BA3DD.pdf>.

Demir, Z. (2024). *Beleidsnota Werk*. Geraadpleegd van: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2024-2029-werk>.

De Smedt, L. en De Wispelaere, F. (2024). *Posted workers from and to Belgium. Facts and figures*. POSTING.STAT 2.0 project. HIVA: Leuven.

Emploi et Formation professionnelle en Wallonie. (2024). *Liste des métiers en pénurie*. Emploi.wallonie. Geraadpleegd van: <https://emploi.wallonie.be/home/travailleurs-etrangers/permis-de-travail/liste-des-metiers-en-penurie.html>.

European Labour Authority. (2024, mei 2). *Labour shortages and surpluses in Europe 2023*. Ela.europa.eu. Geraadpleegd op: <https://www.ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe-2023>.

Vreemdelingenrecht & Internationaal Familierecht. (2024, 27 september). *Nieuw Brussels arbeidsmarktbeleid vanaf 1 oktober 2024*. Vreemdelingenrecht. Geraadpleegd van: <https://www.vreemdelingenrecht.be/nieuws/nieuw-brussels-arbeidsmarktbeleid-vanaf-1-oktober>.

BVR houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers. (2018, 7 december). Geraadpleegd van: <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1030031¶m=inhoud>.

SERV-adviezen

Advies Doelmatig inzetten van opleidingsmaatregelen van 10 april 2025: <https://www.serv.be/node/16951>

Advies programmatie beroepsgericht en technisch secundair onderwijs 2025-2026 van 17 februari 2025: <https://www.serv.be/node/16884>

Oproep voor een opleidingsoffensief van 1 juli 2024: <https://www.serv.be/node/16634>

Advies Prioriteiten arbeidsmarktbeleid voor de regeerperiode 2024-2029 van 6 mei 2024: <https://www.serv.be/node/16556>.

Advies beleidsprioriteiten 2024-2029 van 5 maart 2024: <https://www.serv.be/node/16498>

Advies middengeschoolde functies economische migratie 2023 van 15 mei 2023: <https://www.serv.be/node/15854>

Bijlage: de arbeidsmarktkrapte in Vlaanderen in beeld

Het aantal vacatures blijft historisch hoog. In februari 2025 registreerde de VDAB 23.457 ontvangen vacatures. Daarnaast lag het aantal openstaande vacatures in februari 2025 op 58.417. Hoewel dat een daling is met een jaar eerder blijft het aantal vacatures historisch hoog. Pas sinds midden 2016 lag het aantal ontvangen vacatures voor het eerst boven de grens van 20.000.²⁹ Voor juni 2018 had het aantal openstaande vacatures nog nooit de kaap van de 50.000 gehaald.

De spanningsindicator wijst nog steeds op een aanhoudend krappe arbeidsmarkt. Deze indicator geeft het aantal werkzoekenden zonder werk in bemiddeling per openstaande vacature weer. De spanningsindicator ligt in februari 2025 op 2,76, een niveau dat voor het laatste werd geregistreerd in oktober 2021³⁰.

De algemene knelpuntberoepenlijst van VDAB bevat steeds meer beroepen. De lijst van 2025 telt 251 beroepen: 10 meer dan in 2024 en 44 meer dan in 2022³¹.

Door de vergrijzing zal het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd blijven dalen en de vraag naar vervanging van 55-plussers blijven stijgen. Zo leert het jaarlijks verslag van de Studiecommissie voor vergrijzing door de Hoge Raad van Financiën dat de leeftijdsstructuur van de bevolking tussen 2023 en 2070 aanzienlijk zal wijzigen met een daling van het aandeel jongeren van 0 tot 17 jaar en 18-66-jarigen en een sterke stijging van het aandeel 67-plussers³².

De nood om buiten Europa te rekruteren zal steeds groter worden. Ook de EU kent immers een vergrijzende en krimpende beroepsbevolking³³. Zo zal de arbeidsmigratie uit Centraal- en Oost-Europese landen die tot nu toe fundamenteel is geweest om tekorten in sectoren zoals transport en bouw op te vangen³⁴, dalen door vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt in Centraal- en Oost-Europese landen.

²⁹ Zie Steunpunt Werk (22 januari 2025). Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt – december 2024.

³⁰ Zie VDAB: <https://www.vdab.be/trendsdoc/beroepen/index.html>.

³¹ Zie VDAB: <https://www.vdab.be/trends-en-cijfers/knelpuntberoepenlijst>.

³² Zie p. 17 van het jaarlijks verslag van de Studiecommissie voor vergrijzing door de Hoge Raad van Financiën (juli 2024): <https://hogeraadvanfinancien.be/nl/publication/jaarlijks-verslag-2024-studiecommissie-voor-de-vergrijzing>.

³³ Tegen 2070 zal de omvang van de bevolking op beroepsactieve leeftijd zijn afgenomen van ongeveer 65% in 2019 tot 56% à 54% van de totale EU-bevolking in de EU-27 Zie: EC (27 april 2022). Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's. Aantrekken van vaardigheden en talent naar de EU: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0657>.

³⁴ Weatherburn, A. Kruithof, E.H., Vanroelen, C. (2022). Labour migration in Flanders and the use of the single permit to address labour market shortages. Interface Demography Working Paper.